

quids i també en contrast amb els sucs, salses, amanides, condiments; fig.: «Les falses veritats que, prenyades d'un sentit ocult, ell havia proferit per via de paradoxa --- ell les havia servides com un amaniment, i se les havia de menjar com una *vianda*», Coromines ⁵ (*La Tràgica fi d'Unamuno*, 1937, *Di. i Records* III, 223). L'ús en plural el tenim encara en el B. de Maldà: «Sant Mateu se fa la festa major de Esplugas, si se ensopega ser en diumenge, dilluns, dimars y dimecres, trasladant-la --- si cau en dijous al diumenge --- 10 per ser divendres lo segon dia, y *viandes* de Quaresma no se'ls acomoda per no ser substancials», *Excurs.*, p. 94.

Últimament l'ús de *viandes* en plural ha quedat molt limitat. No obstant n'hi ha un cas important: *viandes* ¹⁵ *fredes* que és el terme veritable, més ben dit l'únic genuí, per dir el que amb lamentable castellanisme coneixen molts per *fiambres*, castellanisme recent, que ha comptat, per desgràcia, amb una inexplicable manca de resistència; admès fins i tot pel *DOrt*. Ara s'ha exclòs del *DFa.*, però sense posar-hi *viandes fredes*. Voto perquè es condemni aquell implacablement com a foraster perfectament superflu i còmodament prescindible.

A la nostra Muntanya, *vianda* és el nom d'un menjar especial que forma part de l'aliment dels muntanyencs: en menjars dels pastors tinc anotat de cap al Ripollès, Guillerics o Pallars «es compon de pa, tall (carn etc.) i *vianda*, que és de verdura, patates etc.» (1969), V. d'Àneu «*vianda*: cocido» (CPol, 28).

DERIV.: *Viandada*. *Viander*. *Viandeta* «petit patrimoni» (*DAg.* ve de l'acc. 'béns, patrimoni', que el *D*Ag., § 2, dóna com a particular de l'Emp.). *Viandona* («se diu dels esplets y fruyta de la terra», Lab. 1864).

MOTS SAVIS: *Vital* [1491, Albert Magne, *Quesits*, Lacav.], pres del ll. *vitalis* ('relatiu a la vida'), però no és veritat que BMetge vagi usar el mot en aqueixa forma, car va assajar una catalanització total: «no és ver que en una manera muyren —dix ell— car de tres maneres d'espírits *vidals* ha creat N. S. Déu --- los àngels --- los hòmens --- los animals bruts ---», «la *vida*, doncs, del cos és presència de l'ànima per ell rebuda, e la mort és departiment d'aquella --- en cascun loc del cos s'estén e li dóna *vidal* força e nutriment competent, e no pot exir --- ni romanir-hi com lo seu Creador la-n mana eixir ---» (*Somni* I, *NCl.*, 20.10, 29.19=ed. Guàrdia i Riq., 184.6); altrament, ja ho féu Lluïl en *Do. Pu.*, *NCl.*, 78.85. *Vitalici* [Belv.]; *vitalicista* 'el qui cobra pensió vitalícia' [Lab. 1888]. ²⁰ *Vitalistes* [Lab. 1840, p. 1040]; *vitalisme* [*SLitCosta*, 1868]. *Vitalitat* [Lab. 1840]. *Vitalitzar*; *vitalització* [1868, *SLitCosta*]. *Vitamina*, ja ha anat a l'article *amoniac*.

CPT.: *Vivificar* [Llull]; *vivificament* [id.]; *vivificat* [fi S. xv, FcAlegre, *D*Ag., R. de Corella, *AlcM*]. *Vivificatiu* [Belv.]. *Vivificació* [Belv.]. *Revivificar* [1868, *SLitCosta*]; *revivificant* [id.]; *revivificació*, *-ficable*, *-vicador*, *-vicatiu*. *Reviviscer*, ll. *reviviscens*, part. actiu de *reviviscere* (V. supra a *reviscolar*); *revi-* ⁶⁰

viscència. *Vivific* [Lab. 1864]. *Vivipar* [-ro, Belv.], format amb el ll. *parère* 'parir'. *Vivissecció* [1868, *SLitCosta*], format amb ll. *secare* 'tallar', *sectio* 'acció de tallar', *vivisecció*.

Vida [origens], del ll. *vīta* id.: «Clamem mercè --- que El nos faza venir --- a vera confessió e ns dó *vida* durable per totz temps», *Hom.*, 4v14. Des de les dates més antigues, en les principals accs.: 'Espai de vida de l'home': «Él nos diu --- que qui vol venir après d'Él leyx la su volentat per la Sua; e membràns --- les grans gràcies que --- nos havia feytes en el temps de nostra *vida*, e volguem --- la voluntat Sua: e per tal que ls hòmens --- sabessen, can hauríem passada aquesta *vida* mortal, ço que Nòs havíem feyt --- lexam aquest libre per memòria ---», Jaume I (S 1, Ag., p. 6). «Lo Sr. Rei --- féu venir --- tot son consell, e dix ---, del consell aquell qui primer se levà, dix: ---- dic-vos per mi e per tots mos amics, que-m profir, aitant con *vida* me bast --- que no us falré ---», Muntaner (fets de 1289, Casac. v, 19.15).

D'on les locucions per *vida*, de *ma vida*, en *vida* etc.: «Lo rey hermità s'escusà ---: —És de necessitat que vinga ell ab mi, e yo demà fer-l'he caval·ler, per ço que ell puga emitar als virtuosos actes de son pare G. de Varoÿch --- e yo qui tant he amat a son pare en *vida*, també lo dec amar en la mort ---», JoMartorell (§ 21, Ag. i, 63.4); per *vida* de ---: «La Infanta, que hagué vist tot lo entramès dix a les sues donzelles: —Mirau per *vida* vostra, quant és lo saber dels strangers ---», id. (I, 360); 'el fet de ser o restar viu': «Senyora --- senta yo --- si de la A. Vra. seré amat, e que-m façau cert en què sta ma *vida* ---», id. (III, 147). *En vida* de --- (per a un concurrent dialectal, ross. i emp., V. *vivent*, supra).

³⁵ 'Narració de la vida d'un': «Metodi patriarcha la *vida* de S. Nicholau escris en grec, la qual Johan diaque en latí transladà ---», *VidesR*, 9v1; «Ara vos vuy dir e comtar / de Judes sa *vid*' e afar», *Lleg. Rim. Sev.*, v. 2 (*LleuresC*, 220). *Vida* de *Jesucrist* per Eiximenis (Bibl. Univ. Bna., sign. 21-5-1). *Vida* de *Crist* per Isabel de Villena, *Vida* de *St. Julià*, mall. a. 1462, anònima en *Eiximplis*, recull Ag., vol. II, fi; *Vida* de *Sant Amador*, S. xv (*D*Ag. VII, 45, s. v. *recinglat*); *Vida* de *Santa Catarina de Sena*, tra. Miquel Pérez, incunable Val. 1499.

'Manera tal o tal de viure': «Sent Andreu apòstol --- fon verament bel en *vida* e responent en saviesa a doctrina» (*VidesR*, 5r2). «--- lexà e elegí *vida* hermitana», Llull, *Libre del Orde de Cavalleria*, Ag., 4v^o; «E-l --- Sr. Infant En Pere --- donà per muller la donzella germana d'En Corral Lança al dit En Roger de Lòria, la qual cixí molt bona dona e sàvia e honesta e de bona *vida*; e de la dita dona --- un fill ---», Muntaner (Casac. I, 48.18). Amb locucions amoroses com: «Tirant no dormí en tota aquella nit --- e acostant-se lo dia Tirant dix a la Princesa: —Senyora, e *ma vida*, a mi és forçat que me'n vaja, car promès tinc --- que demà al sol exit seré al meu camp—. Respòs la Princesa: ---- feu-me gràcia no sia tarda la vostra venduda, si no voleu abreujar ma *vida*, car *viure* sens vós